

VN/35991/2023

Hyvinvointialuejohtajat

Tilapäisten sosiaalityöntekijöiden asemasta vuodenvaihteessa 2023-2024

Tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimimisen edellytyksistä

Sosiaalityöntekijöiden vaikea saatavuus on tunnistettu yhdeksi haastavimmista henkilöstökysymyksistä hyvinvointialueilla. Tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa toimivien määrä on merkittävä. Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015, jäljempänä ammattihenkilölaki) 12 §:ssä säädetään mahdollisuudesta toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä ja ammattihenkilötoimintaa koskevan sääntelyn laillisuusohjauksesta ja –valvonnasta sekä aluehallintovirastojen ohjauksesta vastaa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimimisen laillisuusvalvonta on osa tätä kokonaisuutta. Valvonnassa keskitytään ensi sijassa siihen, että hyvinvointialueet voivat varmistua asiakkaiden palveluiden turvallisuudesta ja saatavuudesta.

Työnantajana hyvinvointialue lähtökohtaisesti vastaa henkilöstönsä osaamisesta ja riittävästä koulutuksesta. Tämä koskee myös kelpoisuutta koskevien säännösten soveltamista.

Työnantajat soveltavat lainsäädäntöä sen antaman harkintavallan mukaan ja tekevät käytännön tasolla tulkintaratkaisut. Tätä harkintavaltaa ja sen laajuutta on korostettu myös ministeriön 5.4.2023 julkaisemassa ohjeessa ammattihenkilölainsäädännön soveltamisesta.

Ministeriön ohjauksessa tai valvojien antamassa laillisuusohjauksessa ei lähtökohtaisesti oteta yleisesti ja ennakkollisesti kantaa lainsäädännön tulkinnan yksittäisiin kysymyksiin muutoin kuin miten lainsäädännön valmisteluhistoria, oikeuskäytäntö ja toimintaympäristön kehitys kysymykseen soveltuvat ja sen ratkaisua tukevat.

Ministeriön tiedon mukaan asianomaisen sääntelyn soveltamisesta ei ole sellaista yksityiskohtaista ja vakiintunutta laillisuusvalvonnan tai tuomioistuinten ratkaisukäytäntöä, joka mahdollistaisi em. 12 §:n sanamuotoa tarkempien soveltamisohjeiden antamisen. Oikeustila ei ole tässä suhteessa muuttunut lainsäädännön hyväksymisen jälkeen. Harkintavalta on siis laajasti hyvinvointialueella työnantajana, myös nykyisten työsuhteiden päättyessä ja niiden uusintaa harkittaessa.

Ministeriö kuitenkin korostaa, että tilapäisenä sosiaalityöntekijänä työskentely on nimensä mukaisesti tarkoitus olla tilapäistä, sosiaalityöntekijäksi opiskelevan opiskelunaikaista työskentelyä. Tähän nähden sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ja koko henkilöstön välisen tehtävärakenteen ja työnjaon kehittäminen hyvinvointialueilla on ensisijaista sen varmistamiseksi, että asiakkaat saavat turvallisia ja jatkuvia palveluita. Hyvinvointialueilla on myös järjestämislain 32 §:n 3 momentin mukainen velvollisuus tehdä yhteistyötä alueensa opetuksen järjestäjien kanssa henkilöstönsä ammatillisen osaamisen kehittämiseksi.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta

Vuoden 2024 alussa voimaan tuleva laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) sisältää uuden sääntelyn luvattomasta sosiaalihuollon ammattitoimen harjoittamisesta. Sääntelyn piirissä ovat tilanteet, joissa henkilö ilman laillista oikeutta toimii sosiaalihuollon ammattihenkilönä.

VN/35991/2023

Tällaisia ovat keskeisimmin tilanteet, joissa henkilöllä ei tosiasiaassa ole ollut lainkaan laillistamisen tai nimikesuojauksen edellyttämää koulutusta, vaan hän on tästä huolimatta ja viranomaisia erehdyttäen työskennellyt sosiaalihuollon ammattihenkilönä.

Säännöksen merkityksen kannalta olennaista on, että työnantajan erikseen tekemän päätöksen mukaisesti tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa toimiva henkilö ei kuitenkaan em. päätöksen perusteella ole sosiaalihuollon laillistettu ammattihenkilö eikä toimi ammattihenkilönä. Kyse on rajattujen sosiaalityöntekijän tehtävien hoitamisesta lakiin erikseen yksilöllisesti perustuvan ja tähän oikeuttavan päätöksen nojalla.

Jatkotoimenpiteistä

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt laaja-alaisen työn sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden turvaamiseksi (Hyvän työn ohjelma). Koulutusmäärien ja koulutusmahdollisuuksien kehittäminen, myös sosiaalityöntekijöiden osalta, riittävälle tasolle suhteessa palvelujärjestelmän tarpeisiin on keskeinen osa ohjelmatyötä. Tätä kautta helpotetaan myös avoimen väylän kautta opiskelevien mahdollisuutta päästä tutkinto-opiskelijoiksi.

Osana Hyvän työn ohjelmaa käynnistetään viipymättä ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistus, jossa tullaan tarkastelemaan kehittämistarpeita tilapäisesti ammattihenkilön tehtävissä toimimisen osalta. Hallitusohjelman mukaisesti uuden sääntelyn on tarkoitus varmistaa, että ammattihenkilölainsäädäntö asettaa vain asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta välttämättömiä reunaehdoja henkilöstön tehtävärakenteen ja työnjaon kehittämiseksi. Työnjaon ja tehtävärakenteen kehittäminen palvelujärjestelmässä on niin nykyisen ammattihenkilölainsäädännön soveltamisen kuin henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi tarvittavan kehitystyön ydin, sillä henkilöstömäärää ei voida kokonaisuudessaan merkittävästi kasvattaa nykyisestä.

Säädösperustan kehitystyön kannalta on lisäksi huomattava, että apulaisoikeuskansleri on ratkaisussaan OKV/10/50/2017 katsonut nykyisen sääntelyn sisältävän sellaista tulkinnanvaraisuutta, joka ilman vakiintunutta oikeuskäytäntöä on poistettavissa vain lainmuutoksella. Ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksessa luodaan uudet perusratkaisut laillistamisen ja nimikesuojauksen oikeusvaikutuksista ja vahvistetaan uusi sääntely ammatissa toimimisen edellytyksille eri ammattiryhmissä ja tilanteissa. Lainvalmistelu tullaan toteuttamaan valmistelussa, joka varmistaa eri ammattiryhmien ja tilanteiden kohtelun oikeudellisesti yhdenvertaisella tavalla.

Sosiaalihuollon tehtävärakennetta ja työnjakoa määrittävät myös sosiaalihuollon muut keskeiset lakikokonaisuudet (mm. lastensuojelulaki ja sosiaalihuoltolaki), Asiakkaiden palveluiden saatavuuden sekä yhdenvertaisuuden kannalta ne ovat kansallisen palvelureformin ytimessä.

Ministeriö kehottaa kaikkia hyvinvointialueita edellä todetuin reunaehdoin jatkamaan työskentelyä sosiaalityön tehtävien veto- ja pitovoiman varmistamiseksi, tehtävärakenteen ja työnjaon kehittämiseksi, henkilöstönsä osaamisen kehittämiseksi yhteistyössä alueensa opetuksen järjestäjien kanssa sekä antamiensa palveluiden turvallisuuden, saatavuuden ja jatkuvuuden varmistamiseksi käyttämällä sitä harkintavaltaa, jonka nykyinen lainsäädäntö antaa.

Johtaja

Jaska Siikavirta

VN/35991/2023

TIEDOKSI

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

aluehallintovirastot

Hyvil oy

KT kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat

Sosiaali- ja terveysministeri Juuso

Kansliapäällikkö Niemi

STM/OHO

STM/YTO

VN/35991/2023-STM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: